

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ՊԱՐՄԻԿԱ ու ԱՍՏՈՐԻՈՒՄ՝ «նէ բարերարը» իրենց աստուածոց հետ կը դասէին և զամոթ կը համարէին իրենց հետ կամ շնորհաբաշխք աստուածոց : Պատմութիւնն է որ կ'աւանդէ թէ հիթլանդս խուժամը կըրցեր է իւր բարերարները ազնիւ կերպով վարձատրել : Ծարդկութեամբ այդ գերբնական առաքելութենէն ինչպէս հեծնանում, մոյմպէս և չայ ազգը չէ զրկուած . և եթէ վերջինս չի կրնար առաջնոց պէս վարձատրել իւր բարերարները, սակայն ամուշտ ազատ է զամոթ իրեն տոհմին անձնէն : Եւ պաշտելի զաւակները ընդունելու, և մամլով ամմահացնելու մոցա յարգելի գործը : Բազմավէ պարտք պիտի համարի միւր ընդ միւր ազգին այդ օգտակար գործիչները յիշել և մոյմպէս անյիշատակ չթողուլ այն ամէն ինչ, որ չայուծեան քաշայեր, պատիւ և փառք է :

Քերէն ամսոյս մէջ չայուծիւր մեծ բարերարներն կարօտ էր և է . ուշադրութեամբ և զմահատութեամբ արժանի եմ մտնել յազգայնոց և յօտարաց մերազմեալ կարօտեալներու հասած մուխարտութիւնը : Բարերար ազգայնի մը ի մպաստ աղաթատք կը կտակէ 111, 983 բուլակ : Վառնայի Շարժում թերթի յարգ. խմբագրութիւնը համգամախուժեամբ վամեցի կարօտելոց, հասնատ 354 ֆր. մուլէ կը խաւրէ : Վամեցոց օտարազգի մեծ բարերարներէն մին դադարէ ի տար իւր գործունէութեամբ . Բէյմուլքսին է, որ ի վամ 400 որը կը խմամէ և 7000 կարօտելոց օգնութեամբ կը հասնի, շնորհի զեքմամ և Անգլիոյական մուխարտու ամմանք : Վամեցոց մեծ բարերարը մոյմ որբերուն ոչ միայն մարմոյ, այլ և մտքի սնունդ կու տայ . կը սորվցնողէ կօշկակարութիւն, կտաւագործութիւն, դերձակութիւն, հասցազորութիւն, աղիւսագործութիւն, խաղաղդուութիւն և երկաթագործութիւն . ուրիմ մյլ է Ասիական և մյլ Եւրոպական զաստիարակութիւնը և գործունէութիւնը : Զմոռնամք ման Պաքոցի ազգայինները, որ այս մօտերս 30,000 բուլակի պատկանելի մուլէրով մը որբերու օգնութեամբ կը հասնին :

Մարալայի կարօտեալներուն 8. խաչատուրեան 5000 ֆրամք մուլէրած է . մոյմ տեղի չայուցեաց ընկերութիւնը ի մպաստ աղքատաց 4600 ֆրամք համգամակած է : Ուէստմիդիոսի յուլքըր ամէն հայ աղքատ գաւառաց օգնութեամբ կը հասնի, մօտերս մոյմպէս 100 ոսկի կը խաւրէ Թարիքու չայուցեաց ընկերութեան : Պարսկահայ սովիւնց, զամբազում կողմերէ դրամական օգնութիւններ կը հասցընեն : Ի՞նչպէս օգնենք ազգային կարօտելոց, ի՞նչպէս

ծեռք կարկառեմք մեր թշուառ եղբայրներուն . այս իրենշտակային մտածութիւնը ունեցան և զայն իրագործեցին քաղաքացի և զատուաքի ազգայիններ : Փետրուարի վերջերը Պոլսոյ հայ աղքատախըմամ տրվալք ի մպաստ տեղական ազգային հիւանդանոցիմ իւնիօն ֆրամսէզի դահլիճիմ մէջ, մուսգահանդէս մը կը կազմէ, որոյ արդիւմքը (800 տաքիկ ոսկի) օգնութեամբ կը հասնին մահմանց մէջ տաւապեալ հայութեան : Ամօթի՜ եմ կը գոչէ ճէյթում, և հիւռուէն կը լսէ ՚հիւ-եօրքի հայ զաւուլը, համդէս մի կը կազմէ և 206,50 տոլր. համգամակութեամբ մեր սովալլուի քաջորդուց հաց կը մարէ :

*

Յեղինակութեամբ չայ Ուսանողական Ակումբի, շքօք իրեկոյթ պարահանդէս մը տեղի կ'ունենայ ի Թարիգ, ասոր մպատակն էր հայ հիւանդներու և աղքատներու օգնութեան հասնիլմ, բայց սակայն քանի որ մոյմ համդիսի մպատակով մարգերիտասարդ Ակումբը միտք ունի զուտ ուսումնական թերթով . Դը գիտութեամբ լուսաւոր ծառաքալմիկը ամբաղադարցընի հայրենեաց մաւայ հոգիզմին վրայ . այդ շարժումն ալ հայու մտքին մուխարտութիւն մ'է, որով և գովելի : Ազգային օրագիրք կամիւս փարիզեան հայ Ակումբի գործին արդէն իսկ մանրամասն մկարագրած ըլլալով, կը դադրիմք անոնց և մեր փարիզեան յարգ. թղթակցին արծազագ ըլլալէն . միայն չմոռնանք ըսն . լու որ համդիսի մէջ «Ես լսեցի մի անոյշ ձայն» իրենցով և Պ. Վլամեանի դաշնակաւարութիւնը և Օ. Պապայանի յուզիչ երգերն, զաղդիացի և հայ համդիսեանց շատ զմահատած հմ : — Ազգին սերելի և մուխարտութեամբ մի առթիւ, ստոր մամ և աւելի քամախօսական համդէս մ'ալ Ըոյմ օրերը կը կատարուի ի Մարսէլ : Համդիսի ատեն ամմէն ուշադրաւ կը համդիսեան Օ. Պապայանի արտաստաց Անլշամի սրտայոյզ ոտամաւորներն, ՕՕ. Ֆրէմկանի և Միլքայանցի մարտար դաշնականարութիւնը : — Գաւառներն ալ ամտաքերի չի մնացիմ . ի զարմի, ի Տրապիզոն, ի Զուլուիս և այլն, վերջին ամսոյս մէջ ի մպատա ազգային կարօտեալ իրթաբաններու, տեղի ունեցան քանախօսական և թատրիգական համդէսներ :

*

Փոխենք միւթը . — Ազգային լրագրութեան ամմէն շտապաւոր խմբիւրներէն մին ալ Նուպար փաշայի կտակն հրաւ : չայ մեծ դիւնազուլը ինչպէս ի կենդանութեան, մոյմպէս և յետ մահուան իբրիւ ամմանք բարիքար մը համարուելու զքաղդուլութիւնէն զերծ չեղաւ : Բազմավէզ երբ ժամանակին արծազագրեց թէ Նուպար 3 միլիոն ֆրամքաց պատկանելի զուժար մը կտակեր է ազգին, այդ լուրն իւր մտքէն յաջաց չէր, այլ ազգային մի քանի լրագրիւրներու արծազագով էր եղած : Բայց այսօր ամսխալ աղբիւրէ մի կը տն-

յեկանամբ թէ յարգ- համգուցեալ հայ տերունիմ՝ ազգիս այդպիսի ամոռնամարի մուկը մը թողու հատոյց չէ զգացած։ և այս ամուշուտ իրազորեում մէջ իւր «զէմ պու միլէթէ քիւսմիլ իւմ» խօսքին։ բայց սակայմ ազգը ամուշուտ ազմի պիտի գտնուի փշոտ վարդերէ պսակ մը չզիտեղելու մորա շիրտիմ վրայ, ամշուշտ ազմի պիտի գտնուի չնդադրելու այմ փաշտակութեմ զէմքը, որ հայտնութեմ պատիւը բարձրացուց, իւր մտիւսմ-ծելի դիւամագիտութիւամբ։ — Նուպար համեմա սութեամբ իւր ամբաւ հարստութեամ ազգիս մշմամաւոր բարեք մը չէ ըրած, այս րամածու մի քամի հայ թերթերէ լսուեցաւ։ Նիլէ ամէմ հայ յարգիլի միլիոնատեսարի Նուպարի անշահն (?) բարձրաբնութեամ հետեւէին, ամտարակոյս մեր զօգոն քծնելի խմբագիրը ժողովուրդին ամեկեծ շնորհակայեաց պիտի մասնակցէին։ Նուպար մշմամաւոր բարեարարի պէս գործեց, բայց ամնշամ հրեւեցաւ ոչ իւր, այլ այլոց պատճառաւ։ «Ի խաչ համ զդա» ի հեղինակները կը սիրադրեն որ Նուպար Սահմասարեան մը չհղաւ։ Ինչպէս կը թողուց պատասխանը Շամիւզարեան զպրօքի աւերակներում։ փարիզ-զաւ ուսանողաց ստուար խումբին, ժամանակին գաղթական տովայլուկ հայտնութեմ, և այլմ, և այլմ։ Նուպար փաշայի յարգ- մեղադրողները անտա-րակոյս անոր զէմ չուին ինչէ շնամարական ոգի, այլ իրենց գլուտ մպատակն է, թէ ըստ իւր հարստութեամ կրմար դնու աւելի ազգիմ բարութիւն մը ըմել։ Բայց հիլէ յարգելի և ազմիլ քմնադատը գիտ-մայիմ թէ այդ միծ տերունիմ հարստութիւնը իրենց կարծածնէ շատ քիչ և գրեթէ չոյնէ, այմ ա-տեմ պիտի չվարամէին գայմ առաջիմ հայ դիւա-մագէտ հուշակելու ժամանակ, միանգամայմ միծ հայ բարեարար մը խոստովանելու։ Նուպար փաշա միմիւն իր սուղ կեանց լապտերիլ շիլումը, բարե-բար ծնոքմ չզգոցեց և որով յետ մամուամ, կար-ծուածնէմ մերհակ հարստութիւն մը, հազիւ 150,000 ոսկի արժողութեամբ կալուածներ կը թողու- այս է ուրիմ փաշայիմ ամբաւ հարստութիւնը։

*

Քիչ մ'ալ քմնեմք ազգիս արդի մտաւոր շար-ժուր։ Արտասոսհամի Շարժում լրագրի մէջ կը կարգաւոր որ թիթիրապուրիկ տէրութեամ համալսա-րանիմ 55 հայ ուսանողներէմ չորս երիտասարդը փայլում և յաջող քմնութիւն մի չեղցնենմ, իրա-պարտութեամ ուսանողը Ա. Միարեկեան և Բ-Յոլիմաննէսեան, ոսկի մետալի արժամացած հմ. դասակն հիմ լիզուաց պարապողք Ի. Զավարով և Ն. Ազոց, մմամապէս իրը մրցամակ՝ ոսկի մետալ ընդունած հմ. Գ. Ազոց, ինչ որ երաշխարորեց իւր առ մեզ ի վսմս եռամսեայ ուսումնական ընթաց-քը։ Լաւ ապագայ մի կը խոստանայ։ սոյն սկսնակ բամսերի թեզն «Հայկական ժողովածու Հարանց վարքի ըստ Գ. Կերեմիքի փորքիմ ժամասացական խմբագրութեամ» գեմահատուելով, համալսարանի վարումիւնը իւր ծախքով ոյրշած է գայմ տպա-

գրիլու։ Իբրիւ մտաւոր շարժմամ լուրեր յիշեմք ման հայ մամուլի ժերկայ ամսոյս մէջ լոյս տուած երկերն. Պոստ մէջ շարաթիմի առաջ սկսաւ «Սուր-համդակ» օրագիրն հրատարակուիլ. մորա յարգ-խմբագրութիւնը կը շնամալ ըմտը առաջմորակամ յօդուածներով զարգացմամ և յառաջադիմութեամ ուղիմ զծել ժողովուրդեան առջեւ։ Խմնակցութեամ հետ յաջողութիւն կը մաղթեմք։ Սուրհամդակն զատ հայ մամուլը մոյմ իսկ փարստումներու երկրէմ ըմծայեց կիսամսեայ համդէս մը «Փիւմիլ»-մ, որ իւր ամուսմաիկը առաւապել հաւում մմամ «Նե-դոս» ի և «Փարոս» ի անլիմմիւրէմ յարութիւն առ-միլով, կը շարժի եզկպտակամ հիմութեամց և մո-րութեամց և մոյմ երկրի հայ գաղութիմ վրայ ու-սումնասիրելու։ Եւ այս գրական մուր աշխատա-կցին Քաղմալէպմ ալ կը մաղթէ հակառակ առաւա-պիւական ամուսմ իրական յարատեւել գոյութիւն։ Կը փութեմք յիշելու որ ի ժօտոյ լոյս կը տեսնեմ Կեսմք, Հաւալարամ, Հայկ և այլ թերթեր։ Գո-վիլէ է այս գրական շարժումը, վասմ զի իմէ մտեմք մոյմ մտքի գործիւնիրու սրտիմ մէջ, պի-տի գտնեմք ուրիւ և ողջամիտ մպատակ մը որ մի միայմ դրուատուելով կը վարձատլուի։

Հ. Ս. ԵՐԵՄ.

Ն Ա Մ Ա Կ Ա Ն Ի

Պօլիս Տ. Տ. — Եւրոպականոյս Զեր եւ-մալիէ քովանդակութեամ. կը մաղթէ որ այդ ազգիկ պատուաբեր երկն զունէ չընէ ընդունեցութեան։

Փարիզ Պ. Լրատու. — Ժամանակին ըն-դունած ենք Զեր հետադրքրական նամակն. Եւրոպականոյս Զեր ընկերութեան ա-սանճիկ նամակ մը ուղղած է ինքը, արդեօք և դռք իմացա՞ք Զեր մասին մեր յայտ-նածն։

Պօլիս Լսարագիտակ. — Տակահալ յարգ-խմբագրութեանը մեզ նամակ չհասաւ։

Նախիլեւան Պ. Մ. Բ. — Երկու ամիս վերջը նամակնիդ հասնելով, ուշացաւ Զեր օգտա-կար ձեւանարիկն ժամուցումը. ներկայիս փոշոքի և սիրով կը տեսնէք գործադրա-րիւնը։

Մոտիւր — Կը խօսի ազգազրական, հատարակական, քաղաքական, գրախօսական միւլոց վրայ։ Խմբագիր Աւետիք Արասխա-նեանց։ — Գիմն է տարեկան 30 ֆռ.։

Հասցէ TIFLIS, Rédaction du BEVO MURCH.